

Handläggare
Linn Karlsson
Telefon: 08-50888998

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 20 februari 2024

Svar på skrivelse angående Stockholms stads flyktingmottagande

Skrivelse från Moderaterna

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Arbetsmarknadsförvaltningen har mottagit en skrivelse från Moderaterna. Enligt Migrationsverkets statistik har flyktingmottagandet till Sverige minskat de senaste åren. Enligt Migrationsverkets senaste prognos väntas mottagandet bli ännu lägre 2023 och även kommande år. Mot denna bakgrund ställer motionären två frågor om hur det minskade flyktingmottagandet kommer påverka arbetsmarknadsnämndens arbete och om det kan leda till lägre kostnader för nämnden under mandatperioden.

De senaste åren har förvaltningen anpassat verksamheterna till följd av ett minskat flyktingmottagande och har beredskap för förändringar framöver. Hittills har färre deltagare inom sfi och samhällsorienteringen lett till minskade kostnader för nämnden. Etableringscentrum ser ännu inga effekter av ett minskat flyktingmottagande eftersom verksamheten fortfarande når många nyanlända, inklusive ukrainare, i staden.

Bakgrund

Enligt Migrationsverket har det skett en påtaglig minskning av andelen asylsökande i Europa som söker sig till Sverige, en trend som väntas fortsätta kommande år.

Stockholms stad har tagit emot följande antal nyanlända per år de senaste åren enligt Migrationsverkets statistik:

År	Antal
2018	3333
2019	2040
2020	1213
2021	1343
2022	899
2023	520 ¹

Som framgår av tabellen ovan har antalet nyanlända i Stockholms stad minskat för varje år sedan 2018 med undantag för år 2021. Mellan år 2018 och år 2023 (enligt preliminära siffror) minskade mottagandet i Stockholms stad med 84 procent. I december 2023 befann sig 5 616 ukrainare i Stockholms stad vilka inte ingår i statistiken ovan eftersom personerna har skydd enligt massflyktsdirektivet. Denna grupp har idag exempelvis rätt till sfi.

Ärendet

Arbetsmarknadsförvaltningen har mottagit en skrivelse från Moderaterna. Enligt Migrationsverkets statistik har flyktingmottagandet till Sverige minskat de senaste åren. Enligt Migrationsverkets senaste prognos väntas mottagandet bli ännu lägre 2023 och även kommande år. Antalet nyanlända flyktingar i Stockholms läns kommuner, inklusive Stockholm, har minskat med närmare 80 procent de senaste fem åren.

Framgent kommer sannolikt mottagandet minska ytterligare. Dels till följd av minskade flyktingströmmar från Ukraina, dels till följd av regeringens och Sverigedemokraternas omfattande reformering av svensk migrationspolitik. Till exempel minskas antalet kvotflyktingar från 5 000 till 900 per år och försörjningskravet för anhöriginvandring skärps. Mot denna bakgrund ställer Moderaterna följande frågor:

- Hur kommer det minskade flyktingmottagandet påverka arbetsmarknadsnämndens arbete, beträffande till exempel antal platser på sfi, Welcome House verksamhet med mera?
- Kan det minskade mottagandet under mandatperioden leda till lägre kostnader för nämnden då behovet av till exempel sfi minskar?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningen i samarbete med avdelningen Vuxenutbildning Stockholm.

Arbetsmarknadsförvaltningens svar

Nedan redogör förvaltningen för hur det minskade flyktingmottagandet påverkar arbetsmarknadsnämndens verksamheter och kostnader. Jämförelser görs mellan år 2018 och preliminära beräkningar för 2023 i enlighet med frågeställarens beskrivning av att mottagandet har minskat i Stockholms län med närmare 80 procent de senaste fem åren.

Sfi

Antal helårsplatser inom sfi har minskat under de senaste åren till följd av det minskade mottagandet av nyanlända. År 2018 hade sfi en volym på närmare 11 500 helårsplatser vilket kan jämföras med år 2023 som enligt preliminära uppgifter motsvarar 6 400 helårsplatser. Räknat i budgetmedel har kostnader för köp av utbildningsplatser för sfi minskat från 264,2 mnkr år 2018 till 160 mnkr enligt prognosen för 2023.

Avtalen med leverantörer för sfi ger inga garantivolymer för en enskild leverantör och det är upp till leverantörerna att hantera volymförändringar. Det innebär att staden inte behöver betala för outnyttjad kapacitet. Till följd av att antalet elever inom sfi har minskat har flera enheter inom sfi stängt sedan 2018, leverantörerna har alltså anpassat sitt utbud utefter den efterfrågan som finns.

Sedan ukrainare fått möjlighet att studera på sfi har det påverkat antalet elever under 2023, annars hade antalet elever minskat ytterligare. I dagsläget utgör ukrainare 15 procent av eleverna inom sfi.

Samhällsorientering

Stockholms stad erbjuder samhällsorientering till nyanlända och anhöriginvandrare genom ett länsgemensamt kansli, Centrum för samhällsorientering i Stockholms län (CSO). Kansliet samordnar och utvecklar kursen i samhällsorientering för kommunerna i länet. Den lokala samverkan som finns i Stockholms län bidrar till att upprätthålla enhetlighet och kvalitet trots minskade volymer inom varje enskild kommun.

Kansliet har under de senaste åren arbetat med att anpassa verksamheten till ett lägre mottagande och ett minskat deltagarunderlag. Som en direkt följd av ett minskat antal deltagare ges färre kurser, år 2018 startade 205 kurser jämfört med 96 stycken år 2022 (preliminära siffror för 2023 är 70 kurser). CSO har även utvecklat en nationell samverkan med nationellt intag för att kunna samla tillräckligt många deltagare för att kunna fortsätta starta kurser på olika språk (kursen ska ges på modersmål). Detta mot en kurskostnad för deltagare från andra kommuner och län.

CSO har också minskat kostnader för antalet hyrda klassrum samt kostnader för kansliet. År 2018 var kostnaden för samhällsorienteringen 13,5 mnkr jämfört med 8,8 mnkr enligt prognos för 2023. Under denna tidsperiod har kravet på antalet kurstimmar ökat från 72 timmar år 2018 till 100 timmar från och med april 2020, varför kostnaderna inte har minskat ännu mer trots färre deltagare och kurser.

Welcome House (Etableringscentrum)

På Welcome House finns arbetsmarknadsförvaltningens enhet Etableringscentrum och socialförvaltningens enhet Intro Stockholm.

Trots det minskade mottagandet har antal besök och ärenden på Etableringscentrum ökat under 2023. År 2022 hade verksamheten 852 besök jämfört med drygt 4 000 år 2023. Etableringscentrum är en relativt ny verksamhet som funnits sedan september 2021. Sedan dess start har enheten utvecklat arbetssätt för att nå ut till målgruppen, särskilt genom uppsökande arbete och utökade drop in-tider, vilket kan förklara att antal besök har ökat trots ett minskat mottagande av nyanlända. Till exempel har Etableringscentrum stärkt arbetet för att nå nyanlända på SHIS-boenden där de kan bo upp till fem år efter beviljat uppehållstillstånd.

Samverkan med socialförvaltningens Intro Stockholm har också stärkts så att Etableringscentrum kan erbjuda stöd i ett tidigt skede efter att den nyanlända tagits emot. Även om antalet nyanlända minskar när Etableringscentrum alltså fler. I Etableringscentrums målgrupp ingår även de personer som bott på ett SHIS-boende i upp till fem år och som ännu inte har etablerat sig på arbetsmarknaden eller i samhället. Många av Welcome House besökare är även ukrainare som nåtts via två projekt finansierade av Europeiska socialfonden (ESF).

Kostnaderna för Etableringscentrums verksamhet har varit relativt konstant under 2022 och 2023. År 2022, uppgick verksamhetens kostnader till 25 mnkr, varav 4,6 mnkr från extern finansiering, främst från ESF till projektet för ukrainare. År 2023 är prognosen att kostnaderna uppgår till cirka 36 mnkr varav 17 mnkr är medel från ESF till projekt för ukrainare. Kostnader för Etableringscentrum för år 2022 och 2023 är alltså ungefär desamma om extern projektfinansiering undantas.

Omvärldsfaktorer

Även om flyktingmottagandet väntas minska kommande år vill förvaltningen lyfta några omvärldsfaktorer som kan påverka antalet elever och deltagare inom nämndens verksamheter.

Skyddsbehövande från Ukraina

Den 31 december 2023 befann sig 5 616 ukrainare i Stockholms stad, varav 4 092 personer i åldern 18-64 år. Ukrainare har i dagsläget möjlighet att studera sfi och svenska som andraspråk i Stockholms stad. Ukrainare har också möjlighet att delta i Welcome House aktiviteter.

Massflyktsdirektivet som omfattar skyddsbehövande från Ukraina har förlängts till mars 2025, därefter kan massflyktsdirektivet inte förlängas ytterligare. Ungefär 75 procent av de ukrainare vars tillfälliga skydd löper ut i mars 2025, förväntas vilja stanna kvar i Sverige och ansöka om uppehållstillstånd på annan grund, främst asyl, enligt Migrationsverket. I dagsläget är det inte klart vilka utvidgade rättigheter ukrainare kan komma att få efter mars 2025. Skulle ukrainare beviljas asyl kan dom få tillgång till hela vuxenutbildningen och samhällsorienteringen. Detta innebär att arbetsmarknadsförvaltningen behöver ha en viss beredskap inom Welcome House, vuxenutbildningen och samhällsorienteringen inför 2025.

Regeringens inriktning och pågående statliga utredningar

Regeringen och Sverigedemokraterna arbetar för att minska det asylrelaterade mottagandet till Sverige. Samtidigt finns det pågående utredningar med förslag som kan innebära att fler personer får tillgång till, och i större utsträckning deltar i, samhällsorienteringen, etableringsprogrammet och vuxenutbildningen.

Enligt delbetänkandet *Etablering för fler* (SOU 2023:24) föreslås att målgruppen för etableringsprogrammet utvidgas till att även omfatta anhöriga till arbetskraftsinvandrare. Utredningen föreslår även att kommunens ansvar för att nå målgruppen och motivera till deltagande i sfi och samhällsorientering förtydligas. Förslagen föreslås gälla från och med januari 2025.

Regeringen har även tillsatt en utredning om *En förbättrad samhällsorientering för nyanlända* (Dir. 2023:169). Utredningen ska bland annat föreslå hur samhällsorienteringen kan bli obligatorisk, hur kursen kan bli en del av kommunal vuxenutbildning och hur den kan avslutas med ett godkänt skriftligt prov. Enligt direktiven är även utgångspunkten att de personer som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen, utan eller med begränsad erfarenhet av svenskt samhälls- och arbetsliv, och som tidigare inte deltagit i samhällsorienteringen ska delta. Uppdraget ska redovisas i februari 2025.

Utveckling de närmaste åren

De senaste åren har arbetsmarknadsförvaltningen anpassat verksamheterna till följd av ett minskat flyktingmottagande och har beredskap för förändringar framöver. Hittills har färre deltagare inom sfi och samhällsorienteringen lett till minskade kostnader för nämnden. Samtidigt befinner sig många ukrainare i Stockholms stad och de kan delta i Welcome House aktiviteter och har även från år 2023 rätt till sfi och svenska som andraspråk inom komvux. Etableringscentrum ser ännu inga effekter av ett minskat flyktingmottagande eftersom verksamheten fortfarande når många nyanlända, inklusive ukrainare, i staden.

Samtidigt kan en eventuell utvidgning av etableringsprogrammets målgrupp, framtida förändringar gällande samhällsorienteringen samt ukrainares eventuella utvidgade rättigheter påverka antalet elever och deltagare i nämndens verksamheter framöver. Förvaltningen följer pågående utredningar och lagförslag inom migration- och integrationsområdet som kan påverka nämndens verksamheter.

Karina UddénKarin Uddén
Arbetsmarknadsdirektör
Arbetsmarknadsförvaltningen

Pernilla UnellPernilla Unell
Tf. Utvecklingschef
Arbetsmarknadsförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse angående Stockholms stads flyktingmottagande, 2023-11-21.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2024-02-07
Pernilla Unell, Tf. Utvecklingschef	2024-02-07